

F. Poválečný svět

1. Vliv války na podobu poválečné společnosti

Druhá světová válka trvala 6 let, ale během této nedlouhé doby **zásadně proměnila tvář celého světa:**

1. Válka a události s ní související odhalily a prokázaly **zhoubnost fašismu jako politického směru** a vytlačily jej **na okraj politiky** v Evropě i ve světě. Fašismus se v poválečných desetiletích udržel pouze v neutrálním Španělsku a diktatury blízké fašismu pak existovaly v Evropě v Portugalsku (tam již – podobně jako ve Španělsku – od předválečné doby) a později na několik let v Řecku. Mimo Evropu (v Latinské Americe a posléze také v řadě zemí Asie a Afriky) se ovšem s diktaturami setkáváme dosti často, a to leckdy i v dnešní době.

2. **Německý vývoj** po r. 1932 a zejména samotná válka přinesly **nacismus** jako extrémní formu fašismu spojenou s **masovým vyhlazováním celých národů i sociálních skupin** a v podobě koncentračních táborů vytvořily a uvedly v činnost bezprecedentní **moderní mechanismus brutálního týrání a průmyslové likvidace milionů nevinných lidí**. Tento systém (v souvislosti se Židy, kteří v tomto směru tvořili nejohroženější skupinu obyvatelstva, se hovoří o *holokaustu*) se stal – a dodnes zůstává – obrovskou, nadčasovou metaforou krajního ohrožení lidské důstojnosti i samotné lidské existence.

3. **Válečné operace zničily množství materiálních a kulturních hodnot**, zpustošily celé regiony i země a způsobily **citelné ztráty na životech**.

4. V důsledku obav před válečnými boji nebo před pronásledováním **mnoho lidí změnilo své bydliště**, často přesídlili do cizích, i dosti vzdálených zemí a po válce řešili otázku, nakolik je možný nebo smysluplný návrat do původní vlasti.

5. **Válka změnila mezilidské vztahy**: v zemích, které Osa okupovala, si mnoho lidí postižených – osobně nebo i se svými rodinami – nepřátelskou brannou mocí, tajnou policií či okupační správou oprávněně kladlo otázku, jak se na tom všem podíleli sousedé, kolegové apod., kdo všechno se dopouštěl kolaborace a udavačství, a kdo naopak obstál i za cenu značného rizika.

6. Na druhou stranu ve válečné době vznikala **výjimečná umělecká díla** v oboru literárním, výtvarném, hudebním, divadelním a filmovém a stala se nadčasově platnými výpověďmi o nejzávažnějších existenciálních otázkách.

7. Válka podnítila **mimořádné projevy solidarity** napříč planetou: osud rozbombardovaného Coventry, vyhlazených Lidic nebo hrdinně se bránícího Stalingradu vyvolal emoce i projevy sounáležitosti u milionů lidí.

8. Intenzivní válečný vývoj nových zbraní a pokročilejší vojenské výstroje pokračoval také v mírových letech a přinesl pronikavé **vědecké objevy a technické úspěchy** v oboru letectví (a nakonec i kosmonautiky), komunikačních prostředků, lékařství apod.

9. Koloniální velmoci během války zpravidla nedokázaly udržovat dostatečné kontakty se svými **koloniemi**, které tak mohly po válce sáhnout k **úspěšnému osvobozeneckému boji**, završenému získáním **samostatnosti**.

10. Ve 2. polovině 40. let došlo k obnově bytového fondu, k reformám v oblasti vzdělávání i v samotné politice, nastal také velmi výrazný poválečný baby-boom: to všechno přispělo k tomu, že **evropská a severoamerická společnost získala novou tvářnost**, dosti odlišnou od té dosavadní.

2. Soudní tribunály Norimberský a Tokijský

Spojenci vnesli v souvislosti s Druhou světovou válkou do mezinárodních vztahů zásadu, že **rozpoutání a vedení války** není jen prostým bojem o politickou nebo ekonomickou převahu, ale že je také, ba především **kriminálním zločinem** a že skutky vojáků i politiků z agresorského státu je nutné posuzovat také jako závažné trestné činy.

Od listopadu 1945 do října 1946 v německém Norimberku zasedal **mezinárodní spojenecký soudní tribunál** a uskutečnil sérii **soudních procesů s významnými představiteli nacistického**

režimu. Za **zločinecké organizace** byly prohlášeny **NSDAP, SS, gestapo, generální štáb německých ozbrojených sil.** Ačkoli mnozí prominentní nacisté Spojencům unikli (Hitler, Himmler nebo Goebbels sebevraždami, Eichmann nebo Mengele útekem do Jižní Ameriky), stále jich ještě zbylo dost, kteří byli obviněni a odsouzeni za:

- a) zločinné spiknutí proti míru (tedy za přípravu války);
- b) za vedení útočné války;
- c) za válečné zločiny (tedy za porušování mezinárodních dohod pro vedení válek, např. o ochraně civilistů nebo o zacházení se zajatci);
- d) za zločiny proti lidskosti (ve vyhlazovací mašinerii koncentračních táborů):

Ze **177 německých a rakouských obžalovaných** byli po odsouzení **popraveni** oběšením někdejší ministr zahraničí **Joachim von Ribbentrop**, náčelník generálního štábu **Wilhelm Keitel**, prominentní rakouský nacist **Ernst Kaltenbrunner**, říšský ministr vnitra a protektor v Čechách a na Moravě 1943 – 1945 **Wilhelm Frick** aj. **Hermann Göring** pár hodin před plánovanou popravou spáchal sebevraždu. Na **doživotí** byl odsouzen Hitlerův zástupce v NSDAP **Rudolf Hess**, dlouholeté tresty vězení dostali mj. velkoadmirál a Hitlerův několikadenní nástupce **Karl Dönitz**, Hitlerův urbanista a ministr zbrojní výroby **Albert Speer**, říšský protektor 1939 – 1941 **Konstantin von Neurath** aj.

1. Vznik Organizace spojených národů

Hlavním mezinárodněpolitickým výsledkem Druhé světové války bylo přetvoření vzn

2. Norimberský proces

3. Přesídlení německých menšin